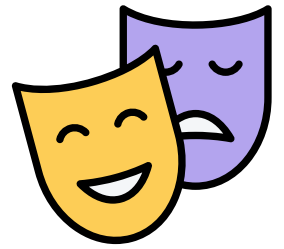

DRAMA

Drama sluit aan bij de natuurlijke behoefte van leerlingen om spelenderwijs en nieuwsgierig de wereld om zich heen te ontdekken. Bij drama gaat het met name om het '*doen alsof*' en dit loopt als een rode draad door de lessen van groep 1 t/m 8. Leerlingen doen alsof ze iemand anders zijn (wie of wat). Ze doen alsof ze op een andere plek zijn (waar). Daarbij spelen ze wanneer allerlei gebeurtenissen plaatsvinden en waarom. Leerlingen experimenteren met rollen en gebeurtenissen uit hun (directe) omgeving, binnen een theatrale werkelijkheid. Naast realistische situaties spelen leerlingen ook niet-realistische situaties (zoals sprookjes, zelfverzonnen verhalen). Leerlingen leren hierdoor het verschil te zien tussen de theatrale werkelijkheid (de verbeelding) en de dagelijkse werkelijkheid.

Door drama leren de leerlingen van en over zichzelf, de ander en hun omgeving. Drama doet daarmee een beroep op **sociale en culturele vaardigheden**. Het ontwikkelen van spelvaardigheden en theatraliteit in dramalessen, gaat samen met de ontwikkeling van vaardigheden, zoals samenwerken, inlevingsvermogen, wederzijds respect, creativiteit en zelfvertrouwen. Sociaal-emotionele vaardigheden zijn enerzijds een voorwaarde voor drama omdat hier een beroep wordt gedaan op samenwerking, respect voor inbreng van anderen en het omgaan met emoties van de anderen en de uiting daarvan in een kunstzinnig product. Anderzijds worden deze juist ontwikkeld door regelmatig drama te beoefenen.

Drama kan plaatsvinden in **3 contexten**:

- een **artistieke** (drama als kunstvorm, gecommuniceerd met een publiek)
- een **sociale** (draait om de groep waarmee je samenwerkt)
- en een **educatieve** (om er van, over en door te leren, drama als 'doen alsof' én als cultuur)

Binnen deze kunstzinnige vakdiscipline is **het lichaam het instrument**. Via fysiek, (non-)verbaal spel én stemgebruik spelen leerlingen een rol. Ze onderzoeken, maken keuzes, presenteren aan anderen en reflecteren op hun eigen spel en dat van anderen. Bij drama gaan leerlingen thema's uitbeelden en (na-)spelen, zoals onderwerpen uit het dagelijkse leven, vrienden, actualiteiten, verhalen en gedichten, natuur en seizoenen. Hierdoor leren leerlingen zich beter te uiten en te presenteren.

Samenhang

Drama is een kunstzinnige vakdiscipline die een beroep doet op de ontwikkeling van **taalvaardigheid**. Dramalessen kunnen deze vaardigheid ondersteunen en vergroten. Leerlingen leren, naast het verrijken van hun woordenschat, op een creatieve manier met taal om te gaan. Bijvoorbeeld bij improvisatiespel of bij het spelen van literaire (toneel)teksten. Voor taalzwakke leerlingen biedt de structurele plek van drama in het curriculum van een school de mogelijkheid om goed te leren presenteren. Via dramalessen leren deze leerlingen zich verbaal beter te uiten.

Drama kan daarbij ook aansluiten bij leerinhouden en -activiteiten van andere leer- en vakgebieden, zoals Oriëntatie op jezelf en de wereld, levensbeschouwing, beeldende vorming, dans en muziek. In de lessen kunstzinnige oriëntatie kunnen dwarsverbanden aan bod komen en kunnen de kunstvakken elkaar versterken. Dit kan plaatsvinden binnen multidisciplinaire opdrachten. In de hedendaagse kunst is vaak sprake van multidisciplinaire vormgeving en daarbij spelen digitale media een belangrijke rol. Ook binnen dramalessen kan media-educatie geïntegreerd worden aangeboden.

De inhoud van drama is bij voorkeur gerelateerd aan thema's uit de (culturele-) omgeving van leerlingen. Speciale aandacht gaat hierbij uit naar cultureel erfgoed en suggesties voor vakinhouden cultureel erfgoed. Deze vakinhouden kunnen een rol spelen binnen het creatieve proces van drama. Bijvoorbeeld door het thema van de vakinhoud van cultureel erfgoed centraal te stellen binnen de opdracht. Of door het bekijken en beleven van cultureel erfgoed als verrijking van dramalessen.

Ontwikkeling leerlingen groep 1-2

Kleuters kennen geen duidelijk onderscheid tussen spel/fantasie en werkelijkheid. Ze spelen dagelijks allerlei rollenspelen en zijn zeer associatief. Hun spel is vaak spontaan en nabootsend. De nadruk ligt meer op het fysieke spel dan op het talige spel. De leerlingen zijn sterk op zichzelf (egocentrisch) en de leerkracht gericht en daarom wordt er meestal met de hele groep tegelijk een spel gespeeld.

Ontwikkeling leerlingen groep 3-4

Leerlingen uit groep 3-4 leren lezen, schrijven en rekenen en zijn over het algemeen erg leergierig en enthousiast. Ze zijn zich bewust van het verschil tussen dramatisch (spelwerkelijkheid) en natuurlijk spel. Het verschil tussen spel en werkelijkheid moet nog wel steeds goed worden aangegeven. Leerlingen spelen situaties uit hun dagelijkse werkelijkheid maar ook uit die van de grotere wereld om hen heen. De nadruk ligt nog steeds op fysiek spel, maar gaandeweg kunnen er meer talige opdrachten bijkomen. Naast klassikaal werken vinden deze leerlingen het ook fijn om in groepjes te werken. De leerlingen laten hun spel/presentatie graag aan elkaar en aan een bekend publiek zien.

Ontwikkeling leerlingen groep 5-6

De leerlingen in deze groepen vinden het uitdagend om zelfstandig te werken. De leerkracht kan hen met behulp van gestructureerde opdrachten makkelijk prikkelen hun eigen mening te vormen. Vanaf groep 5 is het taalbegrip en begrijpend lezen, over het algemeen, op een niveau dat leerlingen kunnen beginnen met het spelen van een vaste (toneel-)tekst. Leerlingen werken met talige spelopdrachten en met vaste teksten. Ook is het een uitdaging voor leerlingen om zelf teksten te schrijven. Leerlingen worden graag geïnspireerd door onderwerpen die buiten hun directe omgeving liggen, zoals informatie van het journaal of internet. Dit zijn dankbare onderwerpen om scènes over te maken. Zij spelen graag voor eigen en onbekender publiek.

Ontwikkeling leerlingen groep 7-8

Leerlingen van groep 7-8 zijn zich sterk bewust van het 'doen alsof'. Ze zijn zich ook steeds meer bewust van het feit dat presenteren een belangrijk onderdeel is van de dramalessen. Deze groep leerlingen zitten midden in hun ontwikkeling tot jong volwassenen en de plaats in de groep is voor deze leerlingen heel belangrijk. Voor hen is de eigen inbreng in dramalessen belangrijk. Leerlingen zijn, over het algemeen, onzeker over zichzelf, hun lijf en hun ideeën en zijn erg zoekende. Het is daarom belangrijk dat de leerkracht een veilige omgeving creëert waarin leerlingen zich kunnen uiten. Leerlingen werken graag met onderwerpen waarin ze zichzelf kunnen spiegelen. Dit kan in de vorm van improvisatie, met een vaste tekst of werkend vanuit een thema. Leerlingen hebben met name behoefte aan een podium voor hun persoonlijke ideeën. Ze spelen graag voor publiek.

Oriënteren

- **Openstellen** met alle zintuigen voor dramatisch spel en/of theatervoorstelling rond een onderwerp uit de belevingswereld: mensen en dieren, seizoenen en het weer, sprookjes, televisieprogramma's, dagelijkse handelingen, specifieke locaties, spel met de vertelstoel, spel vanuit voorwerpen of decor
- Gericht **kijken** en **praten** over een aangeboden verhaal (theaterstuk, prentenboek).
- **Inspiratie** opdoen uit een aangeboden verhaal voor eigen dramatisch spel.
- **Kennismaken** met verschillende soorten drama in culturele instellingen waar deze zijn te zien en te beluisteren (bijv. voorstellingen in theaters)

Onderzoeken

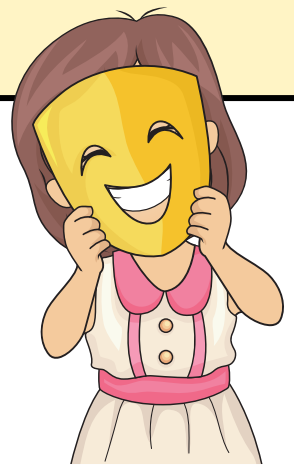
- **Spelenderwijs** kennismaken met dramaspel-elementen (wie-wat-waar).
- Ervaren van het **verschil** tussen de dagelijkse werkelijkheid en de gespeelde werkelijkheid (doen alsof).
- Ervaren dat een dramaspel gespeeld kan worden met een eigen dramaspel-idee of het idee van een ander.
- **Improviseren** op spelimpulsen.

Uitvoeren

- Verbeelden van eigen ervaringen uit het dagelijkse leven in dramatische spelvormen.
- Spelen van eenvoudige dramaspel-situaties, rollen en verhalen met het accent op beweging.
- Actief meespelen met dramatische werkvormen en technieken (vertelpantomime, *teacher-in-role*, spelen met materialen, tableau vivant en improvisatiespel).
- Spelen van dramaspel met meer nadruk op fysieke aspecten dan op talige aspecten.
- Ervaren dat dramaspel een bijzondere vorm van samenwerking is.
- Gebruikmaken van attributen, decorelementen, poppen, kleding en schmink

Evalueren

- **Praten** over het eigen dramaspel:
 - Wat heb je gespeeld?
 - Welke rol?
 - Hoe heb je dat gedaan?
- **Kijken** naar en praten over het dramaspel van **groepsgenoten**.
- Benoemen hoe de verschillende rolfiguren in het dramaspel zich **voelen**.

DRAMA

MB

Oriënteren

- **Openstellen** met alle **zintuigen** voor dramatisch spel of een theatervoorstelling rond een betekenisvol onderwerp:
 - reizen, avonturen, vriendschap, circus
 - nieuws en journaal
 - kinderliteratuur en -poëzie
 - verschillende theaterstijlen in eigen en andere culturen (poppen- en maskertheater, mime, slapstick)
- Voeren van een **beschouwingsgesprek** n.a.v. dramatisch spel en/of theatervoorstelling.
- **Inspiratie opdoen** uit dramatisch spel en/of theatervoorstelling voor eigen spel.
- Kennismaken met **verschillende soorten drama** in culturele instellingen waar deze zijn te zien en te beluisteren (voorstellingen in theaters).

Onderzoeken

- Ervaren van het **verschil** tussen het spelen van een personage uit een verhaal of jezelf zijn.
- Onderzoeken van spelelementen (wie-wat-waar-wanneer).
- Onderzoeken van **speltechnieken** en werkvormen ((vertel)pantomime, spelen met materialen, teacher-in-role, tableau vivant, improvisatiespel, afspreekspel, spiegelspel en dialoogspel).
- Onderzoeken van **spelstijlen** (komedie, slapstick, cabaret, opera, poppen- en maskertheater, mime).
- Onderzoeken van een **spelopdracht** en meerdere oplossingen bedenken.
- Herkennen van de **opbouw** en scènes van een toneelstuk (begin-midden-eind).

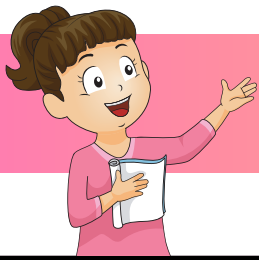
Uitvoeren

- **Vormgeven** in dramatisch spel van situaties uit de directe leefwereld, uit verhalen en uit de media.
- Verzinzen van **oplossingen** tijdens het uitvoeren van een dramaspel door te **improviseren**.
- Bewust hanteren van de **elementen** (wie-wat-waar-wanneer) in eigen dramaspel.
- **Uitbeelden** van de uiterlijke kenmerken van een rol door houding, gebaren, stem en taal.
- Voorbereiden en spelen van een **scène** met een duidelijke opbouw van begin-midden-eind binnen een gegeven kader.
- Uitvoeren van dramaspel-opdrachten en actief meespelen met dramatische werkvormen en speltechnieken ((vertel)pantomime, spelen met materialen, *teacher-in-role*, *tableau vivant*, improvisatiespel, afspreekspel, spiegelspel en dialoogspel).
- Onderscheid maken tussen speelruimte en publieksruimte.
- Geven van een uitvoering (alleen of met een groepje).

Evalueren

- **Bespreken** van het eigen vormgevingsproces en de (groeps-) uitvoering.
- Benoemen van de eigen rol in de samenwerking met anderen.

DRAMA

BB

Oriënteren

- **Openstellen** met alle **zintuigen** voor dramatisch spel of een theatervoorstelling rond een betekenisvol onderwerp in binnen- en buitenschoolse situaties:
 - onderwerpen uit jeugdliteratuur en poëzie
 - gevoelens en beroemd zijn
 - subcultuur, mode, kleding, reclame
 - film en helden van het witte doek
 - theater als kunstvorm en theatervormgeving
 - geschiedenis van het theater
 - thema's uit geschiedenis (de klassieke oudheid, Shakespeare)
- **Realiseren** dat mensen theatervoorstellingen verschillend ervaren en hiervoor openstaan.
- Kennismaken met **verschillende soorten** drama in culturele instellingen waar deze zijn te zien en te beluisteren (voorstellingen in theaters)

Onderzoeken

- Onderzoeken van de mogelijke betekenis en zeggingskracht van de **spelelementen** (wie-wat-waar-wanneer-waarom), **speltechnieken** ((vertel)antomime, spelen met materialen, *teacher-in-role*, tableau vivant, improvisatiespel, afspreekspel, spiegelspel en dialoogspel) en **spelstijlen** (komedie, slapstick, cabaret, opera, poppen- en maskertheater, mime) die nodig zijn voor het maken van een scène.
- Ontwikkelen van een **uitvoeringsplan** voor een **eigen dramaspel**.

Uitvoeren

- **Vormgeven** in dramatisch spel van situaties uit de directe leefwereld, uit verhalen en uit de media.
- Zelfstandig verzinnen van **oplossingen** tijdens het uitvoeren van een spel door te **improviseren**.
- Bewust vormgeven van de dramaspel-elementen (wie-wat-waar-wanneer-waarom) in spel.
- Betekenis en zeggingskracht geven aan het eigen dramaspel door een duidelijke inzet van technieken en stijlen, vaste tekst en gespeelde emoties.
- Uitvoeren van dramaspel-opdrachten en actief meespelen met dramatische werkvormen (tableau vivant, afspreekspel, dialoogspel, toneelspel, tekstspel, inspring- en improvisatiespel, voordrachtspel).
- Bewust toepassen van een **theatrale vormgeving** in een scène of toneelstuk (in de vorm van decor, kostuums).
- Een **dialoog schrijven** en een voorstelling maken voor publiek die gebaseerd is op een zelfgemaakt of bestaand verhaal.
- Spelen met een duidelijke **expressie**, (verbaal en non-verbaal).

Evalueren

- **Bespreken** dramaspel (van zichzelf, het eigen groepje of anderen) en het vormgevingsproces ervan.
- Motiveren van keuzes in zelf gemaakt dramaspel en aanbrengen van veranderingen in het dramaspel na feedback.
- **Waardering** uitspreken voor het eigen dramaspel en voor het dramaspel en de ideeën van anderen.
- Opdoen van enige kennis en inzicht in de **betekenis** die theater heeft voor het dagelijks leven van mensen vroeger en nu.